

ХРИСТИЯНСЬКА БІБЛІОТЕЧКА
Видає "Віра й Культура."
ч. 2.

† ІЛАРІОН

**НАВЧАЙМО ДІТЕЙ СВОЇХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ!**

1961
ВІННІПЕГ

ХРИСТИЯНСЬКА БІБЛІОТЕЧКА

Видає "Віра й Культура."

ч. 2.

† ІЛАРІОН

**НАВЧАЙМО ДІТЕЙ СВОЇХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ!**

Проповіді

diasporiana.org.ua

1961

ВІННІПЕГ

Бібліотека і Архів
Українського Національного Музею
в Чикаго

Printed by
The Christian Press, Ltd., Winnipeg, Canada

I.

БЕРЕЖИМО УКРАЇНСЬКІ ЗВИЧАЇ.

Як тільки приходять більші українські Свята, ми зараз таки згадуємо про свої окремі народні звичаї, зв'язані з їхнім святкуванням. Протягом нашої багатовікової духової історії ми набули собі або склали різні народні церковні й домашні звичаї, і завжди бережемо їх і пильно виконуємо, як свої рідні, як близькі нашій душі.

Церковні звичаї в українського народу сильно й міцно ідеологічно пов'язалися з самими Святами, і по всій Україні, так само і по всьому нашому розсіянні за межами Батьківщини, ми пильно й свято бережемо ці свої звичаї, як притаманну ознаку нашої нації.

Ці народні віковічні звичаї виразно охороняють нас від винародовлення, коли ми знаходимось за границями своєї Батьківщини, нагадують нам про неї і допомагають любити її. Нагадують нам про все своє рідне!

Деякі Свята особливо сильно пов'язані з різними домашніми й цер-

ковними звича́ями. Напр. Різдво Христове святкує весь християнський світ, і кожен народ, кожна окрема нація святкує його по-своєму. І всі народи пильно бережуть ці святкові звичаї, як своє рідне, як своє святе, як своє матірне.

Звичаї ще від дитинства надають нам духових сил міцно пам'ятати про свій народ, як свою націю, і не відриватися від нього. З різних причин, буває, ми змушені кидати свою Батьківщину, — лишаємо її, виїздимо за далекі й широкі моря й океани, і там позостаємося на все життя. Але вікова історія та вікові приклади всього світу навчають нас, що і в такому випадкові ми зобов'язані конче берегти все своє рідне, ми обов'язані не поривати звичаєвих і духових зв'язків зо своєю Батьківщиною, зо своєю родиною.

Навіть тоді, коли ти набув інше промадянство!

Таки треба бути рідним сином своєї Батьківщини, де б ти не жив! Тоді ти духово будеш щасливий, і не будеш самотнім на чужині.

II.

ЛЮБИМО СВІЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД!

1.

Служімо українському народові найперше!

Ісус Христос, Син Божий, з передвічного опрeдeлення Бога Отця на землю зійшов і жив між нами, щоб спасти нас, і щоб показати, як нам належить жити на нашому світі. Тому й тут взуємося на житті Сина Божого, бо це нам Заповідь, як треба жити.

Ісус Христос самовіддано любив Свій рідний народ, і все життя вірно служив йому. Посилаючи Своїх Учнів на проповідь, Христос їм наказав: "На путь до поган не ходіть, і до Самарянського міста не входьте, але йдіте радніш до овечок загинулих дому Ізраїлевого!" (Матвія 10. 5-6).

Отже, Христос дбає найперше про Свій рідний народ, його спасіння — найближче Йому. Це глибокий навчальний приклад і всім нам, щоб ми теж не занедбували служити найперше своєму рідному українському на-

родові, щоб потреби свого народу були найближчі для нас. Ти українєць, — то й оставайся ним ти й усі твої покоління на віки вічні!

Такий же дуже повчальний приклад цього самого бачимо й при уздоровленні дочки хананеянки (Матвія 15, 21-28). Одна хананеянка йшла за Христом і кликала до Нього й благала: “Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, — демон тяжко дочку мою мучить!” А Він їй не відповів ані слова. Тоді Учні Його, підійшовши, благали Його та казали: “Відпусти Ти її, бо кричить вслід за нами!” А Він відповів і сказав: “Я посланий тільки до загинулих овечок дому Ізраїлевого. Не годиться взяти хліб у дітей, і кинуть щенятам”... І тільки за велику Віру цієї чужинки-хананеянки Христос уздоровив дочку її.

Який це глибокий приклад для всіх нас, як треба служити своєму українському народові!

2.

Служити народові, то служити Богові.

Отже, Христос любив усіх людей світу, але найбільше й найперше — свій рідний народ! Це для всіх нас великий показний приклад, — робімо так і ми! Інтереси й потреби свого

рідного народу ставмо на перше місце, як це робив і Христос!

Не годиться брати хліб у рідних дітей, у свого народу, і віддавати його чужим. Бо то гріх і сором найперше служити чужому, забуваючи за свого, коли свій тут же потребує твоєї допомоги.

А що то є любити свій народ? Любити — то служити. Хто любить свій народ, той йому служить, служить любовно й самовіддано, ні на що не оглядаючись. Служимо ж і ми своєму рідному народові, як служив Своему народові все життя Своє Сам Христос, — служив повсякчасно аж до кінця, аж до Хреста! Служимо зо щирим серцем та з палкою любов'ю, міцно пам'ятаючи віковічну неписану заповідь, що "Служити народові — то служити Богові!" (пор. Матвія 22. 34-40, особливо 22. 39).

З бодем треба сказати, що тепер є багато й таких українців, що не дбають найперше служити своєму рідному народові, але служать чужому. Свій народ на Батьківщині розбитий, поневолений, розп'ятий, а є й такі на чужині, що служать власне поневольникам нашим...

3.

Людина — це витвір довгої історії.

Ніколи не забуваймо, що кожен плід виявляє в собі все попереднє

довге плекання, яке одержало дерево, поки зродило його. Так і кожна людина виявляє на собі і в собі все, що складає культурне вікове багатство народу, який його породив.

За кожною людиною стоять усі покоління його предків, увесь запас їхнього знання, увесь досвід, зібраний віками його оточенням. Людина втягає в себе все, що складає душу її народу, славу його перемог, сором його поразок, гіркоту його рабства, скорботу й радість усіх попередніх поколінь.

Мова, Релігія, обряди, епос, народні пісні, мудрість попередніх віків, передання, казки, повір'я, пережитки довгих століть, — усе це склало людину, у нас — українця. І людина виявляє й відбиває все це, дише ним і живе ним. Це її рідна стихія, її рідна кров, що дзюркоче в її жилах, і це все сприймається нею з молоком матері.*

Це саме підкреслював і наш письменник і історик П. Куліш: “Минуле зв'язане з сучасним органічно, і нема нічого в сучасному, що не мало б свого коріння в минулому”.

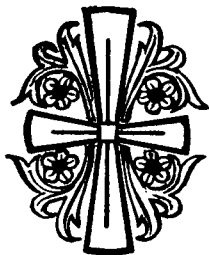
Ось тому українець обов'язаний позоставатися українцем, коли хоче бути людиною повновартісною, —

* Проф. Архимандрит Киприан: Антропология. Париж, 1950 р. ст. 7.

правдивим Образом і Подобою Божою!

Тяжкі історичні умови розкидали український народ по всьому світі, але українець скрізь повинен позостатися тільки українцем.

В Європі й за морем нема насильного державного винародовлення, — навпаки, тут плекаються різні національні культури. Усі рівні, усі шановані, усі корисні. Але може легко винародовити саме життя, а воно сильніше за державу.

III.

БЕРЕЖИМО СВОЮ УКРАЇНСЬКУ МОВУ.

1.

Мова сильно пов'язана зо звичаями.

Рідні звичаї на чужині — це евшан зілля, яке нагадує нам про все своє, про все рідне, про родину, про свою Батьківщину, і в'яже з нею, й оберігає від забуття її.

Українська мова невідривна від своїх українських звичаїв. Де свій звичай, там і своя рідна мова. А де українська мова, там буде і український звичай. Звичай і мова — це одне ціле, нерозірвальне.

Коли ми святкуємо Різдвяний Свят Вечір, то він буде українським тільки тоді, коли ми всі в родині говоримо українською мовою. Коли ж ми української мови не вживаємо, то такий Різдвяний Вечір не буде Святим, а тільки штучним. Кутя без української мови зовсім не смачна!

Наш український рідний звичай потребує для себе й української мови.

Великодня паска не буде солодкою й пахучою, коли ми не заговоримо по-українському. Великодня писанка втрачає свою красу без української мови.

Бо душею свого рідного звичаю є українська мова.

Хто забуває свої рідні українські звичаї, той помалу забуває й українську мову!

І навпаки, — хто забуває українську мову, той конче забуває й українські звичаї. Бо вони стають німі для нього! А хто забуває звичаї й мову, той забуває і свою націю, — свою Віру, свій нарід.

Ось тому, коли ми живемо поза межами своєї першої всенациональної Батьківщини, звідки походять наші діди-прадіди, ми обов'язані найперше любити свою українську мову і ніколи не забувати її!

Життя в іншій державі змушує нас конче знати дві мови, — державну і свою, але своя — всенациональна, українська.

А покинеш свою українську мову, то помалу перестанеш любити й свою Україну, а згодом станеш до неї зовсім байдужий. Цебто, відірвешся від своєї нації і станеш людиною порожньою...

Українська нація — це український нарід, Українська Православна Віра, Українська Православна Церк-

ва, українські Святі, українська мова, українська історія, українська культура, українські звичаї. Українська нація самостійна, окрема, у багато чому зовсім відмінна від інших націй.

Людина може бути повновартісним членом своєї нації тільки тоді, коли має в собі повно ознак своєї нації. Повновартісний українець свідомий своєї нації і нерозривно пов'язаний з нею. Бо правдиве життя і правдиве щастя людини — тільки серед своєї рідної нації!

Доля може занести нас і в іншу державу, і ми повинні бути її лояльними горожанами, але повинні неодмінно позоставатися членами своєї віковічної української нації.

2.

**Мова — це серце народу, це жива
душа його!**

Рідна мова — це мова наших батьків і прабаб'яків, дідів і прадідів, це мова того народу, з якого ми колись вийшли. Того народу, що породив нашу родину.

Рідна мова — це найголовніша основа існування народу, як окремої нації: без окремої своєї мови нема самостійного народу, нема самостійної нації, нема самостійної Церкви, нема самостійної культури.

Бо рідна мова — то основа нашої

Віри, нашої історії, нашої культури, нашої Церкви, як жива душа народу, як жива душа нації.

Мова — то серце народу: гине мова, гине й нарід!

Мова — то як у дерева корінь: усихає корінь, то всихає й воно!

Гине мова — гине й історія, культура, Церква, як чинники окремішности народу, як чинники, що складають твою націю.

Хто цурається своєї рідної мови, — той у саме серце ранив свій народ!

Той веде його до смерті!

У кожного народу в його живій мові ховається найсвятіше: його Віра, його серце, його душа, його культура, його філософія.

Розумні вікові приказки, виховні приповідки віками складає народ тільки своєю рідною мовою. Приповідки хороші й мудрі тільки в рідній мові.

Чарівна українська пісня тільки тоді жива, коли ми співаємо її своєю українською мовою. Пісня й мова пов'язані нерозірвально, бо і в пісні, і в вимові її — дух народній.

Шевченкова поезія чарівна нам особливо тому, що вона міцно пов'язана з українською піснею, з українською мовою.

Різдвяна колядка теплою ласкою проймає тобі душу й серце тільки тоді, коли ти колядуєш своєю рід-

ною українською мовою! Колядка іншою мовою не голубить серця твого!

Святкові привіти: “Христос Рождається!” “Христос Воскрес!” радісні тільки тоді, коли ми їх проказуємо своєю українською мовою. А сказані чужою мовою, вони порожні й холодні для нашої душі й серця!

Рідна мова — це вся основа духового життя нації, а також і твого власного:

Душа народу — Рідна Мова,
Всьому живому — рідна мати,
Найперша нації основа,
Ясні людського серця шати!

Предвічний воїн Бога-Слова
З Небес народові на чати,
Рука мамусина шовкова
Спокою з нею заживати!

У ній розради всім безодня,
Як квітці ранішня роса,
Вона троянда всенародня,

Усім надзбр'яна Краса,
Вона всім Пісня Великодня,
Що вабить серце в Небеса!

Українська мова — це найбільша духовна сила українця, а коли духовна, то й всеістотна, бо вона зростає від духової. Без цієї сили, цебто без української мови українець порожній,

і безвартісний, як вицвілий горіх... І не творчий, як людина бездушна...

І міцно знаймо: без української мови ми українцями не будемо!

3.

Це Господь поблагословив розвій різних мов.

Світ Божий — різноманітний!

Погляньте в літі на квітучу луку: яка вона різноманітна! Десятки родів квіток, — усі різні, усі по-різному пахнуть!

Але всі вони разом складають одне живе ціле, — прекрасне як Небо, пахуче, як лоно матері!

Так і мови світу: вони найрізніші, а всі разом — найкращий світовий спосіб для легкого порозуміння людей між собою, найперша основа духового зросту людини й народів.

І це Господь і в Новому Заповіті поблагословив розвій найрізніших мов.

Коли Ісус Христос прощався зо своїми Учнями, Він настановив їх Апостолами, і наказав їм: "Ідіть і навчіть усі народи, хрестячи їх у Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів був!" (Матвія 28. 19, 20).

Отже, Ісус послав своїх Апостолів до всіх народів, — цебто всі народи згадав, нікого не оминув. А кожен

же нарід має свою рідну мову, свою окрему мову.

Щоб Апостоли змогли виконати цю велику основну Заповідь християнізації всього світу, Господь послав їм Духа Святого, Який навчив їх різних мов. Їх навчив, а мови освятив.

Святе Писання розповідає: “Коли сповнився день П’ятдесятниці, всі вони (Учні Ісусові) однодушно знаходились вкупі.

І нагло вчинивсь шум із Неба, ніби буря гвалтовна зірвалася, і переповнила весь той дім, де сиділи вони.

І явилися їм язикі поділені, немов би огненні, та й на кожному з них по одному осів.

Всі ж вони переповнилились Духа Святого, й почали говорити іншими мовами, як їм Дух промовляти давав!” (Дії 2. 1-4).

Це величезна й глибока світова історична подія: Ісус Христос поблагословив Духом Святим християнізацію всього різномовного світу.

І Господь не зробив так, щоб увесь світ заговорив одною спільною мовою, мовою Його Учнів-Апостолів, ні, — Він учинив, щоб Його Учні заговорили різними мовами, живими мовами світу!

Цим Господь поблагословив різноманітність мов усього світу, поблагословив розвій кожної мови у світі.

І як ми любимо кожну людину, як

брата свого, так шануємо і кожному мову, як витвір духа народнього.

І нема мов видатніших або малих, — усі мови поблагословені на розвій — усі мови глаголи (Слова) Божі, усі вони — для життя та на щастя людям, та для славлення Бога:

Глаголе Вишній, Рідна Мово,
Ти серце і душа нарбду,
Ти споконвічне Боже Слово,
Що всіх освічує в рід з роду!

Ти вічний Голос нам Господній,
Ти Пісня Райська Херувима,
Ти Дзвін величний всенародній,
Стіна Святині незборіма!

Ти Духа Божого краплина,
Велична наша Рідна Мова:
Душі троянда ти єдина,
Лелія сёрцеві шовкова!

Українська мова — це віковичний витвір усього українського народу, тому це жива збірна душа його, живе збирне серце українського народу!

4.

Святі Отці визнавали рідну мову в Церкві.

Святі Отці глибоко розуміли наказ Христа про рідну мову та оповідання про Зшествя Св. Духа на Апостолів, і дали вислів свого розу-

міння в церковній Службі на П'ятдесятницю в день Святої Тройці.

Так, у другій Коліноприклонній Молитві Св. Василя Великого на Зелені Свята глибоко вияснено про рідну мову в Церкві: "Господи, Ісусе Христе, Боже наш! Ти людям подав мир Свій і Дар Найсвятішого Духа... Ти сьогодні цю Благодать відкрито подав Своїм Учням і Апостолам, і уста їхні язиками огнєнними зміцнив, і через них увесь людський рід почув Богопізнання на рідній мові своїй!" Чи можна ще ясніше говорити про рідну мову в Церкві та про рідну мову в домі, в родині?

Цими словами Св. Василій Великий, Вселенський наш Учитель, поблагословив українцям молитися українською мовою!

А ось Стихира на Великій Вечірні Зелених Свят: "Ти рідними мовами, Христе, оновив Своїх Учнів, щоб ними вони прославляли Тебе, Слово Безсмертне, Бога, що подає душам нашим милість велику".

Стихира на Стиховних тоді ж: "Господи, Дух Святий, наповнивши Апостолів Твоїх, навчив їх говорити рідними мовами. Тим і сталося чудо, невірам ніби п'янство, а для вірних найславніший спосіб спасіння. Благаємо Тебе, Чоловіколюбче, і нас учини достойними Сяйва Його!"

Звідти ж: "Господи, наро́ди, не ро-

зуміючи сили Найсвятішого Духа, що зійшов на Апостолів Твоїх, уважали перемену мов за п'янство. Але ми, мовою рідною зміцнившись, невпинно говоримо так: Благаємо Тебе, Чоловіколюбче, — Духа Свого Святого не відбери від нас!”

Сідальний на Утрені в понеділок Святого Духа: “Дух Найсвятіший, огнем зійшовши сьогодні на Апостолів, жахом наповнив збори людей: коли бо Апостоли заговорили язиками огненними, кожен почув свою рідну мову. Тим і сталося чудо, невірам ніби п'янство, а для вірних поправді спасенне. Тому прославляємо Силу Твою, Христе, Боже, благаючи послати милостиво слугам Своім прощення провин”.

Оце свідчення нашої Церкви, що читаються або співаються на Зелені Свята. Тут ясно показано, що рідна мова в Церкві чи в родині — це наказ Її, який має величезне значення. Церква наша тут свідчить, що рідна мова:

1. Це Благодать Божа для Богопізнання всім.
2. Схід Духа Святого на Апостолів і відкриття їм інших мов, — це чудо Боже, спосіб спасіння для всіх.
3. Це спосіб, щоб усім розуміти й славити Бога,
4. Це дія Святого Духа в людині.
Родина — Домова Церква, тому й

вона повинна вживати тільки свою українську мову, бо Дар Духа Святого зійшов на неї.

І це Дух Святий поблагословив і нашу українську мову бути мовою богослужбовою, як поблагословив і всі інші мови!

Нема мов великих і малих, — усі вони Дар Духа Святого для людини.

5.

Ісус Христос говорив своєю рідною мовою.

Ісус Христос, Спаситель світові, народився в Палестині, і проживав у м. Назареті в Галилеї. Рідною Його мовою була мова гебрейська. Вона позосталася в Книгах Старого Заповіту, а в живому житті сильно змінилася, набрала в себе різних живих та іншомовних ознак. Жива ця мова зветься мовою араме́йською.

Ісус Христос говорив власне цією живою араме́йською мовою, бо вона була рідна Йому.

Чулися в Палестині і в Галилеї й інші мови, які тоді були поширені в світі. Найперше мова грецька, — мова тодішньої світової культури. Грецьку мову знали й вивчали широко, хто хотів познайомитися з найбільшою культурою та літературою того часу.

Деякі Учні Христові добре знали грецьку мову, напр. Іван, Яків і ін.

Коли Ісус Христос був розп'ятий, то “був і напис над Ним письмом грецьким, латинським і єврейським написаний” (Луки 23. 38), — ця табличка показує ті мови, які тоді вживалися в Палестині.

Тут згадана й мова латинська, — це була мова окупантів Палестини, які тоді були захопили під себе гебрейський народ. Вона не була поширена, бо її ненавиділи, але мусіли її хоч трохи знати.

Ісус Христос говорив живою тодішньою мовою Свого народу, — мовою араме́йською. Цією мовою Він мовився, цією мовою й навчався та навчав. Може навіть говорив з галилейською вимовою, як говорив Апостол Петро (Матвія 26. 73).

6.

Ісус Христос — приклад для нас і в мові.

Ісус Христос приніс світові Нового Заповіта, — дав нам нові Заповіді для життя. Він же подав нам приклада любити свою рідну мову і завжди говорити нею, — бож Сам так робив. Цебто, Він освятив говорити мовою своєї віковічної нації.

Свята Родина, Марія й Йосип, говорили тільки своєю рідною живою

мовою, і так говорити навчили й малого Ісуса. І цим подали віковичного приклада всім родинам робити так.

Коли Ісус мав 12 літ, Він був на Святі Пасхи в Єрусалимі, і позостався там на деякий час серед учителів Закону Божого.

Мати Марія шукала Його, і знайшла у Храмі, -- “Ісус сидів серед учителів, і вислуховував їх, і запитував їх” (Луки 2. 47). Звичайно, все це відбувалося рідною мовою, бо єврейські учителі сильно трималися своєї рідної мови, і того навчали і всіх євреїв. Бо добре знали, що рідна мова — душа народу, а хто її втрачає, той душу виймає з свого народу.

А коли Ісус “вислуховував їх (учителів), і запитував їх”, то Він добре знав цю Свою мову! Добре знав у юнацтві, і поніс її з Собою на все життя.

Ісус Христос . . . Святий і ясний приклад для нас у всьому, у тому і в уживанні рідної мови.

Говорімо ж і ми всі своєю українською мовою, як говорив Ісус Своєю рідною!

Усе, чого навчав Ісус Христос, і все, що Він показав нам Своїм прикладом, усе це повно сприйняла Свята Церква. І тому наша Церква й навчає всіх своїх вірних:

— Усі говоріть своєю рідною укра-

їнською мовою! Говоріть так у родині, у школі, у Церкві!

І конче говоріть так один з одним!

7.

Біблія наказує говорити рідною мовою.

Ісус Христос ще з малих літ пильно вивчав Святе Писання і глибоко його знав. Він виховувався на Заповідях Біблії, любив її і дуже часто покликався на неї у Своїй ціложиттєвій Науці. Св. Євангелія переповнена цитатами з Старого Заповіту, — свідчення, що Ісус його знав і постійно вживав Його.

А Святе Писання виразно й ясно навчає, що кожен обов'язаний говорити своєю рідною мовою, особливо в домі своїм, цебто в своїй родині.

У біблійній Книзі “Есфир” (чи Естер) 1. 22 наказується так: “Щоб кожен чоловік був паном у домі своїм, і говорив мовою свого народу!”

Це глибоке й животворяще нагадування для всього світу!

Це вічний приклад для всіх народів світу!

Говорити мовою “свого народу”, цебто — мовою своєї нації!

Це Заповідь і нам, українцям: “Щоб кожен чоловік був паном у домі своїм, і говорив українською мовою!”

Ми це біблійне нагадування пома-
лу забуваємо, не виконуємо, тому ми
часто й не “пани у домі своєму”...

А Біблія ж — найсвятіша Книга сві-
ту, і вона навчає конче говорити мо-
вою своєї нації.

Мало цього: вона навчає, що як
будеш говорити українською мовою,
то будеш і паном у домі своїм!

Яке це глибоке пророцтво для ук-
раїнців: хочете бути паном у домі
своїм, то говоріть українською мо-
вою!

І це Божа Заповідь українцям!

А Ісус Христос міцно знав цю біб-
лійну Заповідь, і говорив тільки Сво-
єю рідною мовою.

Христос виховувався на Св. Писан-
ні, тому уважав Своїм основним обо-
в'язком говорити тільки рідною мо-
вою.

Апостоли так само говорили
своєю рідною арамейською мовою, а
Св. Петро говорив навіть з галилей-
ською вимовою. Так, коли Петро у
час суду над Христом був на подвір'ї
Кайяфи, то присутні казали йому: “І
ти справді з отих, — та й мова твоя
виявляє тебе!” (Матвія 26. 73; пор.
Марка 14. 70; Луки 22. 59). Цебто,
Апостол Петро говорив з такою ви-
мовою, що відразу було знати, що він
— галилєянин. Як бачимо, він не цу-
рався своєї рідної мови і перед людь-
ми! Він не ховав її і перед ворогами!

Мова зв'язана нерозірвально з народом та його історією, і коли ми, за Христовим прикладом повинні любити свій народ, то тим самим мусимо любити й берегти й душу його — свою рідну мову, бо без мови народ не може існувати. Безмовний народ — не нація, — це м'ясо й раби для народу рідномовного.

У Святому Писанні розповідається, як славний Неемія (V вік до Христа), що багато дбав про відродження свого народу, суворо наказував не забувати своєї рідної мови, бо знав її силу й значення для збереження окремішності народу.

По Вавилонському полоні (597-538 до Хр.) юдеї сильно єдналися з своїми сусідами, а тому "їхні сини говорили наполовину по-ашдодському, і не вміли говорити по-юдейському, а говорили мовою того чи того народу".

Це лютило Неемію, про що він розповідає: "І докоряв я їм, і проклинав їх, і бив декого з них, і рвав їм волосся, і заприсягав їх Богом", щоб не робили такого..." (Неемія 13. 24-25).

Це й до тебе, український народе в розсіянні, оце Святе Слово!

І ми тепер у розсіянні по всьому широкому світові, і нам легко забути свою українську мову, і ми маємо десятки спокус проти вживання її, але

ми обов'язані виконувати Заповіді, приклади і поради Св. Писання, і так говорити своєю рідною, українською мовою, де тільки можемо, а в родині своїй — невідмінно! Щоб зберегти свою націю, щоб духово не рвати з нею, щоб одне спільне серце билось в нас і в нашій Батьківщині!

Український Священику! Послухай цих слів Неємії (13. 24-25), бо це найперше до тебе його Слово! Слово Біблії, Слово Святого Писання, щоб ти, Священику, ходив від хати до хати, і всіх навчав про конечність знання мови своєї нації, мови української! Щоб у кожній родині говорили всі тільки українською мовою!

Без цього, Священику, ти не виконуєш Господньої Заповіді, — рятувати найперше свій рідний український народ! (Матвія 10. 5-6, 15. 21-28).

Як бачимо, уже з глибокої давнини народ може, а то й мусить бути двома мовами: знає мову державну, але при цьому не повинен забувати своєї рідної мови! Так навчав і славний Неємія!

8.

Ісус Христос молився своєю рідною мовою.

Христос говорив своєю рідною арамейською мовою, і цією мовою й молився. І в останню хвилину, віддаючи Свого Духа Отцеві, Христос скрикнув

на Хресті вірша з Псалтиря (22. 2) таки Своєю рідною мовою: “Елі, Елі, — ламá савахтáні?” (Мт. 27. 46; Мр. 15. 34), цебто: “Боже мій, Боже мій, — нащо мене Ти покинув?”

І кожна людина, які б мови не знала вона, в останню хвилину, покидаючи цей зрадливий світ, прокаже останнє слово таки своєю наймилішою мовою, — мовою рідною...

Ісус Христос молився вдома, ходив на Свята в Єрусалим. І скрізь, і кожного разу молився тільки своєю рідною мовою.

Бо рідна мова глибше досягає до серця й до душі людини!

Бо рідна мова сильно гріє душу й серце людини, і голосно кличе Бога в них!

Бо рідною мовою можна глибше пізнати свого Творця! Мовою матері, — найтеплішою мовою в світі.

Бо з Богом, як з рідним Отцем своїм, людина може говорити головно своєю рідною мовою, а не мовою чужою!

Найперші молитви всі були рідною мовою. Найперше говорили з Богом, цебто молилися Йому, тільки серцем чи душею, а в них мова — тільки рідна!

І треба завжди пам'ятати: Для українця рідною мовою є тільки одна мова, мова його нації, цебто мова українська!

9.

Ісус Христос кличе нас Своїм прикладом говорити тільки рідною мовою.

Отже, Ісус Христос усе життя Своє говорив своєю рідною живою арамейською мовою.

У хаті Своїй увесь час Він чув тільки Свою рідну мову.

Мова матірня була йому мовою найсолодшою.

Навчався тільки Своєю рідною мовою.

Молився тільки Своєю рідною мовою.

І Богові Духа Свого віддав з рідною мовою на устах! (Матвія 27. 46).

Є передання, та й науковий дослід каже, що Євангелії від Матвія та Марка були спочатку написані арамейською мовою, і тільки пізніше вони перекладені на мову світову — мову грецьку.

Отже, Своїм власним прикладом Син Божий Ісус Христос навчає нас і наказує нам говорити, навчатися, співати, молитися тільки українською мовою!

Це Сам Господь Бог наказує нам берегти свою рідну, цебто українську мову!

IV.

БАТЬКИ ОBOB'ЯЗАНІ НАВЧАТИ СВОЇХ ДІТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

1.

Родина найперша навчає української мови.

Свята Родина жила в Назареті в Галилеї, а Ісус виховувався в домі. Виховувався так, як навчає Святе Писання.

Євангелія Луки 2. 57 свідчить, що Ісус Христос "був їм (Своїм Батькам) слухняний".

Щебто, слухався батька та Матері, шанував і любив їх.

У Святій Родині панувала тільки своя рідна араме́йська мова, якою говорили і Йосип, і Марія. Звичайно, з галилейською вимовою її.

І Христос виховувався ввесь час тільки Своєю рідною мовою, — постійно чув її в Своїй Родині, тому й легко навчався її. Бо яку мову чуєш у родині, такої й навчаєшся.

Життя Христове — це й нам усім вічна прикладова Наука. Так само й наші українські родини повинні на-

вчати своїх дітей української мови, говорити до дітей своїх тільки по-українському, тоді й вони робитимуть те саме.

Перше слово, яке чує дитина в українській родині своїй — це українське слово своєї матері.

Перша пісня, яку почує дитина, — це пісня її матері, яку вона співає українською мовою над колискою улюбленої дитини своєї.

Тому й зветься рідна мова — матірньою мовою!

Співала з цілунками мати,
Колишучи сина до сну:
“Ой люлі, пора, квітко, спати
Під матірну пісню ясну!
Ой люлі, синочку, ой люлі,
Як віростеш, підеш між люди,
Пісні ж коліскові минулі
У серці бринітимуть всюди”...
Пісні ті глибоко запали
У душу дитині повік,
А з ними святі Ідеали,
В життя оживляючий лік.
І матірня пісня зродила
Кохання до Рідної Мови:
Від неї ростуть орлі крила
Для Віри, Надії й Любови!
Як тужать вечірнії дзвони,
Для мене — то мати співа,
То Рідної Мови корони,
Небесні на світі слова!

Коліскова матірня пісня все наше життя не забувається, тому не вільно

забувати своєї матірної української мови!

Хто забуває українську мову, той усе забуває, навіть матір свою!

Українська мамо, — роби невідмінно так, щоб рідною мовою твоєї дитини була мова українська! Тоді твоя дитина запам'ятає цю мову на все життя своє, і матиме в серці й душі своїй найсолодше — матірню мову!...

Ось тому нехай кожна українка співає над колискою своєї дитини тільки по-українському, нехай говорить до неї тільки по-українському!

Інакше — ти скривдиш дитину на все життя її!...

2.

Родина — це Домашня Церква.

Родина — це початкова Домашня Церква, про яку згадує Св. Апостол Павло аж чотири рази (Рим. 16. 4, 1 Кор. 16. 19, Кол. 4. 15, Филип. 1. 2). А Св. наш Отець і вселенський Учитель Іван Золотоустий († 407) навчав, що родина — це Мала Церква.

Яка це велика ідея, яка це глибока наука: Родина — то Домашня Церква!

Родина, як початкова Домашня (чи Мала) Церква обов'язана навчати дітей своїх найперше української мови, як головної основи духового життя дитини. І вже з українською мо-

вою матері та батька дитина сприйме українські звичаї, українську пісню, українську Віру, українські приказки та приповідки..

Родина, як Домашня Церква, обов'язана йти за Церквою Соборною, цебто спільною, де так само все чуємо українською мовою.

І всього цього нехай не забуває кожна українська родина, бо це її перший найважливіший обов'язок, — навчати свою дитину української мови. І це обов'язок конечний, неоминальний, невідкладний, незабувальний!

Чого батько-мати навчать у родині, з тим і в світ піде дитина!

Батько-мати обов'язані навчити свою дитину української мови, а пізніше Церква та школа допоможуть у цій справі. Допоможуть у тому, що батьки почали.

А коли батько-мати не навчать своєї дитини української мови, вони тяжко кривдять її на все життя.. Вони цим відривають свою дитину від своєї нації!

І коли батько-мати не навчать свою дитину української мови, то така дитина і в світ піде без мови своєї української нації, і відірветься від цієї нації..

3.

Мішані шлюби ведуть до винародовлення.

Батько й мати повинні чуйно дбати, щоб їхні діти побиралися тільки з членами своєї української нації, — у жодному разі не з членами інших націй. Це високоважлива справа, це справа для нації першорядна, і батько й мати обов'язані пильно доглядати за своїми дітьми, і остерігати їх від помилок у цій справі.

Бо помилки ці мстяться на родині і на дітях!

Бо мішані подружжя звичайно ведуть до винародовлення Нації!

Діти по мішаних подружжях часто українською мовою вже не говорять, українських книжок уже не читають, українських звичаїв уже не беруть... Цебто, кидають свою українську націю...

Мішані подружжя швидко відходять від своєї нації, від свого рідного берега, і припливають до берега чужого, покинувши свою українську націю...

4.

Мішане подружжя приносить нешастя.

Пам'ятаючи про свій рідний український народ та свою рідну українсь-

ку культуру, не вступаємо в мішані подружжя. Коли чоловік і жінка різної Віри, а до того ще й різної нації, така родина ніколи щасливою не буде. У такій родині не буде ідейної спільноти, яка одна цементує її.

Для чоловіка й жінки в мішаній родині все буде різне: різні обряди, різні звичаї, різна мова, різні пісні, різні Свята, різний календар... А це все веде до пекла в хаті, яке й бачимо звичайно по всіх мішаних родинях. І нещасливі не тільки батьки, нещасливі й діти, і діти дітей...

І ще вдавнину, ще року 1587-го відомий наш український письменник Гарасим Смотрицький, перший ректор славної Острівської Академії, у своєму творі “Ключ Царства Небесного” яскравими фарбами малював те пекло, яке постає в родині мішаного подружжя на основі різниці хоча б одного календаря. Він писав:

— Ось вам чоловік та жінка мішаного подружжя. Сам Бог звелів першому наказувати, а другій слухатися та коритися. У Божих молитвах, у постах та Святах вони мають бути, як одне серце й одні уста.

“А новий Календар залізає туди, де побралися православний та католичка. Бо ж коли одному з них буває середопістя, то другому — запусти. А потім одному Страсті Христові, а другому веселий Великдень...”

“Так само й усі Свята рокові треба б святкувати радісно з дітками та з слугами на хвалу Богу, а в мішаному подружжі мусять святкувати різно, від чого певно одному буває маркотно, а другому немило”...

Статистика розводів показує, що при мішаних подружжях їх буває до 20%, а при однонаціональних — тільки 4%. Цебто, при мішаних подружжях розводів буває в п'ятеро більше, як у подружжях однонаціональних!

Ні, — сильно остерігаймося всі мішаних подруж, бо вони — зрада своєму народові! Мішані подружжя звичайно ведуть до винародовлення.

Стома дорогами лізе розбиття в мішані подружжя, — і несе їм нещастя...

Батьку і мамо, — твій великий обов'язок пильно доглядати, щоб з твоїми дітьми такого не сталося!...

Бо ти тільки щастя бажаєш їм!

V.

БЕЗ ЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНЦЕМ НЕ БУДЕШ!

Правдивий українець тільки той, який добре говорить своєю українською мовою, — без знання української мови ти українцем не будеш!

Повновартісний українець тільки той, хто належно свідомий своєї нації, — України. Цебо той, хто знає історію України, її літературу, який держиться її Віри.

А найперше, — який своєю українську мову знає, говорить нею і любить її всією істотою своєю!

Українська нація мусить пильнувати, щоб дати якнайбільше інтелігенції, і то інтелігенції свідомо української: адвокатів, лікарів, учителів, професорів, інженерів, Священиків і т. ін. І щоб кожен наш інтелігент добре знав українську мову, — тоді він буде висококорисний член своєї нації!

Що більше свідомої інтелігенції, яка нація має, то вона сильніша!

Щоб бути правдивим і повновартісним українцем, треба зростати й ви-

ховуватися в українській ідеології, — на українських книжках, в українському оточенні.

Правдивий українець повинен правдиво шанувати свою українську мову, і добре знати, що вона зростала в нашій тяжкій історії з великими перешкодами та заборонами. Що нашу українську мову забороняли й переслідували всі ті держави, де ми жили: Росія, Польща, Австрія, Угорщина Румунія, Чехословаччина...

Бо українська мова — то душа свідомої нації, а ці держави, що насиллям захопили й поділили наш народ, хотіли, щоб ми не розвивалися й не стали незалежною свідомою нацією!...

Ось вірш “Тернистим шляхом”, в якому малюється розвій нашої української мови:

Творилась віки Українська мова

І по́том, і кров'ю наро́ду,
Як дар найсвятіший від Вічного

Сло́ва

На зоряне щастя та згоду.

А ворог лукавий все клав перешкоди,

Все ставив розвóеві тамі, —
Позбавив він Слово плідної свободи
І сів незгоду між нами.

Та вільної річки не спинять тирани,

І мчить вона, чиста й весела, —
Зламала кайдани, загоїла рани,
І спала із Слова оме́ла!

А Рідная Мова, як сонце пречиста,
Як шерли ясні та коштовні,
Велично всміхнулась разками
наміста,
Зійшла нам, як місяць у півні!

Віками горіли полум'яні гóрна,
Нарód чатував при ковалі, —
Й скувалася Мова, державна й
соборна,
В шолóмі з крицевої сталі!

І доки бринітиме Рідная Мова
У творчím розвóї та в силі,
Ростиме нам доля, трава мов
шовкова,
Мов наші пісні орлокрілі!

Коли хочеш бути повним і правдивим українцем, ти повинен якнайбільше читати по-українському, — українські книжки, українські часописи, українські журнали. І конче мати вдома хоч маленьку свою бібліотечку, але конче українську!

Ти обов'язаний читати часописи і конче передплачувати їх! Читати книжки і конче купувати їх! І допомагати їм усім, чим можеш, аби вони невідмінно виходили. Бож український часопис чи українська книжка — це показник, що українська нація жива в цій країні, де ти живеш. А ти допомагай, щоб ця нація була сильна!

Наші українські часописи та українські книжки друкуються в дуже ма-

лому накладі, у такому накладі, що не оплачують себе...

Мій Читачу, — так не може бути! Справу поширення українських друків треба вважати за справу першорядну, і за неї мусить узятися весь український народ у Канаді, весь український народ у розсіянні!

Число проданих українських книжок — це показник сили української нації в тій державі, де ми живемо!

Читаючи по-українському, ти викохуєш українську душу, ти стаєш повновартісним, а без цього ти українцем не будеш.

Безмовний українець — це порожній оріх!

Українець, який не кохається в українських книжках, не набуває їх, не читає їх, не підтримує їхньої появи, такий українець свою націю не підтримує для зросту її!

У викоханні повновартісної душі твоєї величезний вплив має українська мова:

Глагóле Божий незабутній,
Предвічна наша Рідна Мово,—
В розвóї ти двигу́н могутній,
Для серця лю́дського Бог-Слово!

Зближа́є з Небом Мова Рідна,
Що з пелюшо́к навчала мати:
У ній надзо́ряність погідна
І спо́кій ба́тьківської хати!

Людина тільки в Рідній Мові
Стає Людиною довіку:
Шляхи постеляться шовкові
І Щастя попливє без ліку!

Із серця Божого краплина,
Міцна, як сталь ти, Мово Рідна,
Тобою віщиться Людина
Її вперед іде в житті побідна!

VI.

ПЕРЕХІД НАШОЇ ЦЕРКВИ НА ІНШУ МОВУ УБ'Є ЇЇ ЗНИЩИТЬ УКРАЇНСЬКУ НАЦІЮ.

Тепер появились серед нас і такі, що часом радять, щоб до нашої Української Церкви завести іншу мову, головню англійську. Замінити нею мову українську, бо молоде ніби не знає її.

Тоді — кажуть такі — наша молоде, що не знає української мови, пристане до нашої Церкви, і Церква зміцніє й побільшиться.

Це не відповідає дійсності! По-перше, коли в нашій Українській Церкві ми заступимо українську мову якою іншою, то наша Церква своєю істотою, своєю душею перестане бути українською. І ми самі перестанемо бути українцями, бож не можна вважати українцем того, хто говорить тільки однією іншою нації мовою. Він буде українцем тільки часово!

І Церква без української мови не може зватися українською.

По-друге, без української мови, як душі нації, наша Церква конче стане

навіть Вірою інша, бож перехід їй на інше значно полегшає.

Без своєї української мови наша Церква помалу стратить свою віковичну Віру, і ми в другому чи в третьому поколінні пристанемо до Віри свого оточення, — бо його ж значна більшість!... І Церква перестане бути Церквою своєї нації.

Православна Віра іншою мовою проіснувала б одне-два покоління і буде захоплена Вірою більшости...

Це історичний закон: утрата своєї національної мови помалу веде до утрати своєї Віри й своєї нації.

Православна Церква в істоті своїй національна: грецька, арабська, грузинська, болгарська, сербська, українська, російська, білоруська. Звичайно, може бути й Православна Церква англійська, але логічно — тільки для англічан. Православна Англійська Церква для українців — чистий нонсенс, який вічно вказував би, що в цій Церкві українці не на місці. Бо з утратою мови ти втратиш і свою націю, і пристанеш до тієї, якою мовою ти говориш.

Українську мову, як мову богослужбову, український народ здобув для своєї Православної Церкви великими зусиллями та великими жертвами, поклавши за це сотні тисяч мучеників: Архиереїв, Священиків та вірних.

Це величезне досягнення в нашій Церкві та в нашій культурі, досягнення історичне, якого окупант в Україні тепер не допускає. А ми у вільному світі легко відкинули б її самі?... Таж нас тоді історія і осудить, і засміє!... Нам історія такого ніколи не простить! Бо згубивши рідну мову в Церкві, легко згубимо й націю!

І не забуваймо, що процес переходу богослужбової й церковної мови на іншу розтягнувся б на яких один-два-три покоління, і проходив би бурно та шумно. Бо ще довго в нашій Українській Православній Церкві більшість вірних буде стояти таки за мову українську, буде стояти й ревно обороняти її!

Нова боротьба за богослужбову мову — буревійна боротьба, як то відбувалося в Україні в парафіях, де запроваджувалася жива українська мова. В умовах вільного світу боротьба за іншу богослужбову мову скоро довелá б до... зруйнування самої істоти Церкви або до переходу її на іншу, щобто до зміни Віри.

Щобто, при зміні своєї Богослужбової мови українець утратив би душу свою, і українська нація загинула б!

Коли сьогодні помічається, що часом хто з молоді не хоче вчаштати до Церкви, то це пояснюють: він української мови не знає! Дайте англійську мову, то він піде!

Сумнівно! Хто звик уже більше вщати до кіна та довгі години висиджувати біля телевізора, того Церква не задовольнить, хоча б у ній він чув і англійську мову!

Правдивий католик ревно ходить на свої Богослуження, хоч вони правляться мовою латинською, якої він зовсім не розуміє.

Скажемо, сила жидівства в його житті в розсіянні, — власне в міцному додержанні своєї Віри та своєї мови. І власне цим вони довгі віки зберігаються в розсіянні, як окрема нація.

А хто з них покинув свою Віру й свою мову, той давно вже перестав бути жидом, або поволі перестає ним бути.

Своєю двомовністю жиди найкраще показують велику силу двомовности: добре знати мову державну, але ніколи не забувати й своєї рідної мови, як основи нації.

VII.

ХТО ЦУРАЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ТОЙ РУЙНУЄ УКРАЇНСЬКУ НАЦІЮ.

Коли ми не відновимо повного знання української мови, ми тим завалимо українську націю там, де ми живемо.

Без знання української мови ми не будемо читати українських часописів, і вони позакриваються.

Без знання української мови ми не будемо читати українських книжок, і вони перестануть виходити.

А через це спиниться розвій української культури, спиниться й існування нації там, де ми живемо. Спиниться українська культура.

І до загального культурного добра, скажемо, в Канаді, ми тоді не внесемо нічого свого оригінального. Ми станемо яловими!

А наша ж політична, духовна й культурна сила, наша честь, наша слава — щоб ми були окремою видатною родючою нацією там, де ми живемо. Щоб ми до спільного культурного добра дали і свого власного добра!

А коли ми свою мову забудемо, то

ми українською нацією не будемо, ми іншим нічого не додамо, ми творцями спільної культури не станемо. Ми розліземся серед іншої нації, як росте цукор у воді!...

А коли б перестала існувати українська нація, скажемо, в Канаді, то це сильно вдарило б і нашу матір Україну на Сході: не стало б вільної вітки її, не стало б кому допомагати їй у найтяжчий час її поневолення...

Ми б цим тяжко вдарили свою історичну Батьківщину-Україну... Ми б її ударили і фізично, і духово!

Ми не кажемо: вся наша молодь не знає української мови, бо так не є. Направду, багато з нашої молоді вже не знають української мови, але багато є молоді й свідомі, яка добре знає українську мову. Власне вони стануть нашими наслідниками, вони переберуть усю нашу національну справу в свої руки і належно поведуть її далі. І нація наша буде невмируща!

Але нехай уже тепер це нове молоде покоління належно дбає, щоб їхні діти таки добре знали свою українську мову і виховувалися на повновартісних українців. Коли так станеться, то ми ще затамуємо винародовлення нашої нації в розсіянні.

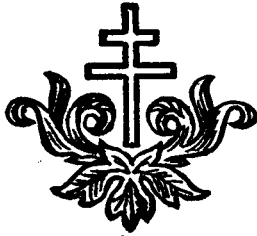
Коли б направду наша молодь перестала знати свою українську мову, то від цього сталася б велика й страш-

на трагедія: українські книжки й українська преса перестали б виходити, українські Церкви позакривалися б, українські традиції-звичаї спинилися б...

Одним словом: перестала б існувати українська нація там, де ми живемо...

Бо смерть мови — то смерть і нації...

Глибоко віримо всі: так не буде!

VIII.

УСІ МУСЯТЬ ПИЛЬНУВАТИ, ЩОБ НАШІ ДІТИ ГОВОРИЛИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ!

Це наше величезне історичне завдання — допильнувати, щоб усі наші діти таки доконечно говорили українською мовою.

Ми всі добре знаємо, що частина наших родин не виконала свого найбільшого обов'язку, і недопильнувала, щоб їхні діти знали українську мову й говорили нею. Треба тепер це виправити, але зробимо, скільки можемо, і вжймо всіх заходів, щоб надалі цього не було, — щоб молодше покоління зрозуміло свою трагедію й виправило її.

Бо виправити ще можна!

І найперше у всій цій справі нехай стає Церква, — нехай засновує Недільні та Українські Школи, де їх ще нема, і нехай подбає, щоб уся молодь перейшла через ці школи. Це велике й конечне завдання Церкви!

Кожен Священик повинен усі сили свої віддати на те, щоб уся молодь таки говорила українською мовою!

До Недільної Школи хай ходять всі діти, — Священик повинен знайти їх і допильнувати, щоб вони таки навчалися української мови.

Священик повинен частіше виголошувати сильні заохотливі проповіді, щоб самі родини навчали своїх дітей української мови. Щоб родини неодмінно робили це!

У всіх своїх викладах та проповідях, у всіх своїх різних розмовах Священик повинен завжди нагадувати родинам конче навчати дітей української мови. Навчати, скільки можуть і як можуть!

Усі наші учителі, що навчають по Недільних та Українських Школах, повинні збільшити свою працю, і таки конче навчати дітей української мови. І зробити їх свідомими українцями!

Уся українська інтелігенція, усі наші організації, усі наші партії, особливо жінки-матері, — усі обов'язані стати до цієї великої й першорядної праці, і допомагати родинам та Духовенству в ділі навчання української мови.

Усі наші жіночі організації, усі церковні Сестрицтва, усі відділи Союзу Українок Канади, — усі вони повинні міцно й організовано взятися за працю, щоб усі родини навчали своїх дітей української мови!

І всі переконаймося, що тим висе-

ленцям з Рідного Краю, які хочать на іншій землі позостатися окремою організованою нацією, таки невідмінно треба знати дві мови: мову державну, і свою національну.

І ця тема — обов'язкове навчання нашої молоді української мови в родинях — не повинна сходити зо сторінок усієї української преси.

Кличу до всієї української нації: усі ставаймо до негайної напрари нашої великої провини, яку ми допустили своїй молоді, не навчивши її своєчасно української мови!

Усі ставаймо до напрари нашої найбільшої провини перед своїм народом, своєчасно не навчивши дітей наших української мови, бо цим ми найсильніше провинилися перед своєю нацією!...

Усі сили віддаймо, щоб поправити цю величезну нашу провину перед Богом, і перед своїм народом, як нацією!

Ще є змога все це належно направити, — тільки ставаймо негайно до цієї напрари!

Бути двомовними в тому краї, де живемо, це наш конечний обов'язок!

**

І всі ми глибоко віримо, що й наша держава допоможе нам, і запровадить вивчення української мови по наших державних школах. Це конеч-

ний її обов'язок, який вона вже розпочала виконувати!

У Канаді є дуже багато шкіл, в яких навчається багато українських дітей, — і по таких школах держава мусить навчати наших дітей української мови та української літератури. Українці люблять свою Канаду, платять всі податки, а тому мають право і на свою національну українську школу!

Наші послы по парламентах мусять про це завжди пам'ятати, а ми обираймо тільки таких послів, що будуть домагатися в парламенті запровадження української мови по державних школах.

Це наше право у вільній демократичній державі!

Українська нація багато корисного зробила для розвою Канади за останні 70 літ, тому має право на допомогу держави по школах.

Запровадження українських шкіл у Канаді — це невідкладний обов'язок канадійського уряду, коли він хоче служити всім тим націям, що її складають.

ІХ.

ЗАКІНЧЕННЯ.

Я пильнував показати, що саме Св. Писання наказує нам берегти свою рідну мову, належно навчатися української мови.

Навчаймося всі: усі батьки, усі матері, а за ними легко підуть і наші діти.

До нашого всесвітнього невідкладного завдання — повернути нашу молодь до української мови — ставаймо всі: Церква зо всім Духовенством, усе вчительство, уся інтелігенція, усі наші організації, уся наша преса!

Це першорядне й невідкладне велике наше завдання, і ми його ще виграємо й повернемо нашу молодь до української мови, а тим і до української нації, коли за цю велику всенациональну справу справді ревно візьмемося всі!

Візьмімося об'єднано, у повній згоді, ревно й невідкладно!

Бо йде нам про найбільшу нашу справу, — про збереження себе, як нації!

**
*

На закінчення ще раз: не цураймося своєї рідної мови української, як не цурався Своєї рідної мови Христос, як не цурались її й Апостоли.

Цуратися рідної мови — то цуратися рідного народу, а цуратися народу — то кидати свою Віру та Церкву! Хто свою рідну мову забуває, той у серці Бога не має! Зрадник рідної матерньої української мови — то зрадник прабатьківської Віри та Церкви, який щастя й долі не матиме поміж людьми!...

Особливо тяжка й дошкульна зрада рідній мові там, де народ живе серед зовсім іншого народу. Хто тут зраджує й кидає свою рідну українську мову та переходить на іншу, той легко зрадить і прабатьківській Вірі й Церкві, і вкінці стане безвірним і бездушним перекидьком. Хай Господь береже всіх від такого!

А щоб цього не сталося, ми повинні знати дві мови: державну і свою українську. Для молоді двомовність — це справа більшої культури, і справа легко здійснима. Та й світ сьогодні уже скрізь двомовний!

Отож, бережімо й любімо свою українську мову! Любімо її в усьому: у книжці, у пісні, у розмові, у пресі. Ніколи не цураймося своєї рідної мови, де б то не було: чи в себе вдома, чи серед чужих! І не вільно ніде хо-

ватися з рідною мовою, заступаючи її без потреби іншою.

Рідна мова — то душа народу, і хто цурається її — той душі своєї цурається!

Рідна мова — то живе серце людини. Коли ти українець, але української мови не знаєш, ти українець мертвий!...

Бринить до серця мова рідна,
Немов ті тихі срібні дзвони,
В розвії нашому всеплідна
Ще від колиски аж до згону.

Бо рідна мова — серце люду,
Без неї він — колода мертва,
Тому за неї в світі всюду
Несеться Богу більша жертва.

Вона, як Дзвін той Великодній,
Бринить по-райськи в нашім серці,
Вона як Голос нам Господній,
Як тихий лєгіт на озерці.

Бо рідна мова — пишна рожа,
Травнева райська лелія,
І нею молиться Госпóжа,
Пречиста Матінка Марія!

Й коли Господь наш на Голготі
Простёр Свої Пречисті Длáні,
По-рідному в тяжкій скорботі
Він плакав: “Лáма савахтáні!”...

Українська мова близька й мила
кожному свідомому українцеві, і тільки
людина з порожнім серцем не чує

її матернього тепла та небесної краси. Рідна українська мова гріє нашу душу божественним огнем, вона бринить для нас небесними звуками.

Ось тому то рідна мова зветься мовою матерньою: це та мова, якою рідна мати співала над нашою колискою наші перші пісні, що бринять нам ангольськими звуками, звуками, яких ми ніколи в житті не забуваємо й не забудемо!

Ці небесні звуки рідної української мови бринять нам ціле життя неземною музикою, скрашуючи наше сіре життя й нагадуючи про Небесне. І як любимо ми свою рідну матір, так само ми повинні любити й свою українську мову, і не тільки любити, але й шанувати та берегти її.

Блаженна людина, яка рідну мову свою береже та шанує! І жодна інша мова не бринить нам краще, як своя українська!..

І всі повно й глибоко зрозуміймо силу української мови в житті української нації:

Найбільша наша сила,
Це наша Рідна Мова:
Вона нам мати мила,
Народові основа!
І поки Мова всилі,
Живе міцна держава,
І ми їй діти милі,
Її вона вся наша слава!

Любімо ж Рідну Мову,
Як матір нашу Рідну:
Поставим тим Будову
На Долю всепобідну!
Й хвалімо Нею Бога,
Могутнього Творця, —
Вона у Рай дорога
До Рідного Отця!

Українська мова — душа української нації. Коли згубимо мову, — загине й українська нація...

8. I. 1961.

ЗМІСТ ЦІЄЇ ПРАЦІ:

Сторінки:

I. БЕРЕЖІМО УКРАЇНСЬКІ ЗВИЧАЇ 3

II. ЛЮБІМО СВІЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД!

1. Служімо українському народові
найперше 5
2. Служити народові, то служити
Богові 6
3. Людина — це витвір довгої істо-
рії 7

III. БЕРЕЖІМО СВОЮ УКРАЇНСЬКУ МОВУ:

1. Мова сильно пов'язана зо звича-
ями 10
2. Мова — це серце народу, це жи-
ва душа його! 12
3. Це Господь поблагословив розвій
різних мов 15
4. Святі Отці визнавали рідну мову
в Церкві 17
5. Ісус Христос говорив Своєю рід-
ною мовою 20
6. Ісус Христос — приклад для нас
і в мові 21

7. Біблія наказує говорити рідною мовою 23
8. Ісус Христос молився Своєю рідною мовою 26
9. Ісус Христос кличе нас Своїм прикладом говорити тільки рідною мовою 28

IV. БАТЬКИ ОБОВ'ЯЗАНІ НАВЧАТИ СВО- ЇХ ДІТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:

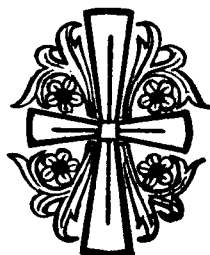
1. Родина найперша навчає української мови 29
2. Родина — це Домашня Церква 31
3. Мішані шлюби ведуть до винародовлення 33
4. Мішане подружжя приносить нещастя 33

V. БЕЗ ЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНЦЕМ НЕ БУДЕШ! 36

VI. ПЕРЕХІД НАШОЇ ЦЕРКВИ НА ІНШУ МОВУ УБ'Є ЇЇ ЗНИЩИТЬ УКРАЇН- СЬКУ НАЦІЮ 41

VII. ХТО ЦУРАЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЇ МО- ВИ, ТОЇ РУЙНУЄ УКРАЇНСЬКУ НА- ЦІЮ 45

VIII. УСІ МУСЯТЬ ПИЛЬНУВАТИ, ЩОБ НАШІ ДІТИ ГОВОРИЛИ УКРАЇНСЬ- КОЮ МОВОЮ!	48
IX. ЗАКІНЧЕННЯ	52

ПРАЦІ Й ВИДАННЯ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА.

1. **Легенди світу**, 1946 р., 93 ст., ціна 75 центів, люксове видання. Париж.
2. **Марія Єгиптянка**, поема, 1947 р., ст. 86, люксове видання. Ціна 75 центів. Париж.
3. **На Голготі**, поема, 75 ц., 90 ст., 1947 р., люксове видання. Париж.
4. **Туми**, поема, 1947 р., 16 ст., люксове видання. Ціна 20 центів. Париж.
5. **Прометей**, поема 1948 р., 68 ст. Ціна 30 центів. Як люди досягли першої культури.
6. **Народження Людини**, філософська містерія на п'ять дій. 1948 р., 122 ст. Ціна 50 ц.
9. **Українська літературна мова. Граматичні основи літературної мови**, Саскатун 347 ст. 1951 р. Ціна 3 дол., в оправі — 4 дол.
10. **Український літературний наголос**. Мовознавча монографія. 304 ст. 1952 р. 3 дол.
11. **Жертва Вечірня** (Ісус і Варавва), поема, 48 ст. Ціна 10 ц.
12. **Князь Володимир прийняв Православ'я, а не Католицизм**, 1951 р. 32 ст. 10 цент.
13. **Поділ Єдиної Христової Церкви і перші спроби поєднання її**. Історично-канонічна монографія. 1953 р., 348 ст. Ціна 1.50 д.
14. **Іконоборство**. Історично-догматична монографія. 1954 р. 240 ст. Ціна 1.50 дол.

15. **Хресне знамення.** Богословсько-історична студія. Ціна 30 ц., 152 ст., 1955 р.

16. **Книга нашого буття на чужині.** Бережимо все своє рідне! 1956 р. 164 ст., 50 ц.

17. **Обоження Людини.** Ціль людського життя. Богословська студія. 96 ст., 25 ц.

18. **“Слово Істини”,** місячник духової культури й рідної мови. Чотири річники (за 1947-1951 роки). Повно цінних статей з богословія та історії Церкви. Ціна 10 дол.: по 2.50 дол. за річник.

19. **“Наша Культура”,** науково-популярний місячник української культури. Два річники (за 1951-1953 роки). Багато цінних статей з Богословія, історії Церкви та з історії української культури. Ціна 2.50 дол. за річник.

20. **“Віра й Культура”,** місячник української богословської думки й культури, орган “Українського Наукового Богословського Товариства”. Видається з листопада 1953-го року. Передплата річна 4 дол., піврічна 2 дол., чвертьрічна 1 дол.

21. **Євхологiон або требник,** цебто Чини Святих Таїнств, Благословення, Освячення та інші Церковні Моління на різні потреби. Частина I. Вінніпег, 1954 р., 340 ст. Ціна в оправі 6.50 дол., без оправи 5 дол.

Частина II. Вінніпег, 1961 рік, 323 ст. Ціна в оправі 6.50 дол., без оправи 5 дол.

22. **Як правити Святу Літургію.** Практичні вказівки Священикам при Богослуженні. 1954 р., 48 ст. Ціна 2 дол.

23. **Покаянний Великий Канон Св. Андрея Критського.** Переклад з грецької мови. Вінніпег, 1953 р., 68 ст. Ціна 1 дол.

24. **Архиерейська Літургія й Архиерейська Візитація.** Вінніпег, 1954 р., 80 ст. Ціна 1 д.

25. **Священна Книга Апостол.** Апостоли на неділі й Свята цілого року та на всякі потреби. Вінніпег, 1953 р., 232 ст. Ціна в оправі 5 дол., без оправі 4 дол.

26. **Д-р Проф. В. Антонович: Що принесла Україні Унія.** Вінніпег, 1952 р., 110 ст. Ціна 50 центів.

27. **Українська Церква за час Богдана Хмельницького.** Монографія. 1956 р., 180 ст. Ціна 75 ц.

28. **Українська Церква за час Руїни.** Монографія, 564 ст. 1956 р. Ціна 3 дол.

29. **Октіох.** В оправі 5 дол.

30. **Богослуження Православної Церкви.** Підручник для Недільних Шкіл. Склав о. С. Герус. Вінніпег, 1956 р., ст. 64. Ціна 50 центів.

31. **Тайнство Хрещення Православної Церкви.** Богословсько-історична студія. Вінніпег, 1956 р., ст. 128. Ціна 50 центів.

32. **Як жити на світі.** Соборне Послання Святого Апостола Якова. З післясловом Митрополита Іларіона. Вінніпег, 1957 р., ст. 30. Ціна 10 центів.

33. **Господь моя втіха та поміч.** Молитовник для болящих та для засумованих. Вінніпег, 1957 р., ст. 49. Ціна 10 центів.

34. **Преподобний Іов Почаївський.** Вінніпег, 1957 р., ст. 64. Ціна 25 центів.

35. **Православна Віра.** Послання Східніх Патріархів. З Передмовою Митрополита Іларіона. Вінніпег, 1957 р., ст. 200. Ціна 50 ц.

36. **Твори, том перший: Філософські місте-**

рії. Вінніпег, 1957 р., ст. 336. Ціна 2 долари.

37. Твори, том другий: Вікові наші рани. Драматичні поеми (п'ять драм). Вінніпег, 1960 р., ст. 272. Ціна 2.00 долари.

38. Князь Костянтин Острозький і його культурна праця. Історична монографія. Вінпег, 1958 р., ст. 216. Ціна 75 центів.

39. Ювілейна Книга на пошану Митрополита Іларіона. Вінніпег, 1958 р., ст. 318. Ціна 2.00 долари.

40. Наша літературна мова. Як писати й говорити по-літературному. Вінніпег, 1959 р., ст. 424. Ціна 2.00 долари.

41. Святий Димитрій Туптало. Його життя й праця. Історично-літературна монографія. Вінніпег, 1960 р., ст. 224. Ціна 1.00 дол.

42. "Розп'ятий Мазепа". Історична драма на п'ять дій. Вінніпег, 1961 рік, 88 ст. Ціна 75 центів.

43. Фортеця Православія на Волині — Свята Почаївська Лавра. Церковно-історична монографія. Вінніпег, 1961 рік, 392 ст., 65 малюнків. Ціна 4 дол. Видання "Інституту Дослідів Волині".

44. Граматично-стилістичний словник Шевченкової мови. Вінніпег, 1961 рік, 256 ст. Видання "Інституту Дослідів Волині". Ціна 2 д. Цей Каталог висилається кожному безплатно на замовлення.

Книжки висилаються в день одержання замовлення. Книгарням і коополтерам — знижка.

Набувати ці видання по такій адресі:

"FAITH and CULTURE", 101 Cathedral Ave.,
Winnipeg 4, Man., Canada.

ХРИСТИЯНСЬКА БІБЛІОТЕЧКА

буде виходити по кілька книжечок річно, щоб дійти до місячника, цеб-то, щоб видавати їх 12 чисел річно.

Ціна книжечок буде найменша: по 10-15-25 центів за книжечку.

Усі книжечки будуть популярного змісту, і всі будуть писані ясною мовою.

Перша така книжечка вже вийшла: † І л а р і о н: Християнство і поганство. Чого на світі спокою нема. 64 сторінки. Ціна 10 ц.

Книжечки виписувати:

“FAITH and CULTURE”
101 Cathedral Avenue,
Winnipeg 4, Man., Canada

Просимо всіх не тільки масово виписувати ці книжечки, але й жертвувати на Видавничий Фонд.

А хто захотів би оплатити видання якої цілої книжечки цієї “Християнської Бібліотечки”, того ім'я буде зазначено на книжечці, як видавця-мецената.

А хто хоче ширше знайомитися зо справами Християнства й Православія, той нехай виписує місячника “Віра й Культура”, річна передплата 4 доляри.